

Traumataustaisen lapsen kohtaaminen turvakodissa

Sonja Paloneva

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2025

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

PALONEVA, SONJA

Traumataustaisen lapsen kohtaaminen turvakodissa

Opinnäytetyö 28 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Toukokuu 2025

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten traumataustainen lapsi kohdetaan turvakodissa. Tutkimuksen tavoitteena oli saada kuva, millaisena lapsityö koetaan ja millaista lapsityömateriaalia käytetään. Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää ajatuksia ja kehittämisehdotuksia, joita lapsityöhön liittyy.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella. Aineisto kerättiin Pirkanmaan turvakodeille lähetetyn kyselylomakkeen avulla. Aineisto analysoitiin teemoittamalla vastaukset.

Opinnäytetyön tulosten mukaan lasten kohtaaminen ja lapsityö alkoi heti lasten tullessa huoltajan kanssa turvakotiin. Lapsityö koettiin merkittäväksi ja erittäin tärkeäksi. Lapsityön toteuttamista varten on riittävästi monipuolista materiaalia, osan mielestä materiaalia on jopa paljon. Vastauksista tuli ilmi rehellinen ja lapsia arvostava vuorovaikutus lapsen kanssa ikätaso huomioiden. Vaikka lapsityö koetaan merkittävänä ja tärkeänä, se edelleen jää aikuisen tarpeen, avun ja hädän jalkoihin. Tämä tuli ilmi kaikista vastauksista. Aikaa ei tunnu riittävän kaikkien muiden arjen työtehtävien ohella lapsityön tekemiseen. Turvakotijakson pituus vaikutti lapsityön alkamiseen ja luottamussuhteen muodostamiseen. Osassa vastauksista nähtiin kuitenkin, että arjessa yhteisissä tiloissa vietetty aika ja lasten kohtaaminen siinä on arvokasta ja merkittävää. Palvelujärjestelmässä lapsen asemaa pidettiin heikkona eikä lapsen ääni tule työntekijöiden mielestä tarpeeksi kuulluksi esimerkiksi sosiaalityöntekijöille.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lapset ja lapsityö nähdään arvokkaina, samoin lapsityön merkitys lapselle itselleen. Kuitenkaan ajan käyttö siihen ei vastaa aina tätä. Edelleen voisi tutkia sitä, miten lapsityön saisi juurtumaan arkeen ja yhteisiin hetkiin niin, ettei sille tarvitsisi raivata erikseen aikaa, varsinkin jos tiedossa on lyhyt turvakotijakso. Myös erään vastauksen kehitysehdotus lisätä turvakotiin tapahtumia, joilla vahvistaa lapsen ja vanhemman keskinäistä vuorovaikutusta, voisi vahvistaa vanhemmuustyötä ja lapsityön merkittävyyttä koko perheelle.

Asiasanat: turvakoti, lapsityö, lähisuhdeväkivalta

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme of Social Services

PALONEVA, SONJA

Facing children with a history of trauma in the shelter

Bachelor's thesis 28 pages, appendices 2 pages
May 2025

The purpose of the thesis was to examine how a traumatized child is encountered in a shelter. The aim was to understand how child welfare work is experienced by social workers and what materials are used. The research also investigated what kind of development suggestions would arise. The study was conducted qualitatively, as a questionnaire regarding child welfare services in shelters around Pirkanmaa, and it was analyzed by thematizing the responses.

According to the results, child welfare work was perceived as significant by the workers, and there seems to be plenty of material available. The responses emphasized honest and respectful interaction, but although working with the child is perceived as important, the adults' needs in a time of crisis are often prioritized. This was evident from all the responses. However, some of the responses saw that simply engaging with the children in their spaces was valuable. Furthermore, the position of a child in the service system was seen as vulnerable and underrepresented.

Therefore, child welfare work is seen as valuable, but the prioritization of time does not always correspond with this. Further research could examine effective ways to introduce child welfare work into the everyday life in a shelter so that it would not have to be separated from other social work.

Key words: shelter, child welfare work, intimate partner violence

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TRAUMATAUSTAA	6
	2.1 Lapset ja trauma	6
	2.2 Trauman hoito	8
	2.3 Traumaoireet lapsella	9
	2.4 Ylisukupolvisuus	12
3	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	13
	3.1 Lähisuhdeväkivalta ja lapset	13
	3.2 Turvakoti	15
	3.3 Turvakodissa tehtävä lapsityö	17
	3.4 Lasten kohtaaminen turvakodissa	18
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	20
	4.1 Aineiston hankinta	20
	4.2 Tutkimusote ja -menetelmä	21
	4.3 Aineiston analysointi ja tutkimustulokset	22
5	POHDINTA	25
	LÄHTEET	29
	LIITTEET	32
	Liite 1. Tiedote	32
	Liite 2. Haastattelukysymykset	33

1 JOHDANTO

Väkivallan uhri on haavoittuvassa ja riippuvaisessa asemassa tekijäänsä nähden, koska tekijä on tällöin läheinen. Lapselle väkivallalle altistuminen on yhtä vahingollista kuin suoraan väkivallan kohteena oleminen, se myös lisäksi vaikuttaa lapseen yksilöllisesti ja voi aiheuttaa käsittelemättömänä erilaisia traumaan liittyviä oireita. Perheen tullessa turvakotiin heidät kohdataan kaikki samalla kertaa ja otetaan vastaan yhtä aikaa. Usein käy niin, että aikuisen kohtaama kriisi jättää alleen lapsen tunteen. Kuitenkin tullessaan turvakotiin lapset ovat yhtä lailla aikuisten tavoin kriisin keskellä ja tarvitsevat systemaattista väkivaltatyötä, jotta ylisukupolvisuuden esteitä saataisiin madallettua tai jopa poistettua kokonaan. Parisuhdeväkivalta ei pysy salassa edes perheen sisällä. Lapset yleensä tietävät siitä, vaikka vanhemmilla olisikin käsitys, että lapset eivät koskaan ole väkivaltaa varsinaisesti nähneet eivätkä näin ollen voi siitä tietää. (Ahola & Ahola 2016, 60.)

” Ei ne tiä mitään tästä”, ” Ei niihin oo koskettu”, ” Ei ne ymmärrä”, ” Ei muistuteta niitä”, ” Kyllä ne pärjää ilmankin” ovat lainauksia Ensi- ja turvakotien liiton julkaisusta (Oranen 2001, 46–48). Vaikka julkaisu on vuodelta 2001, näitä lauseita kuulee edelleenkin turvakodin asiakkailta.

Kiinnostukseni turvakodeissa tehtävään lapsityöhön on herännyt siellä tehdyn harjoittelun ja työvuorojen myötä. Olen myös ammatiltani varhaiskasvatuksen opettaja, mikä osaltaan vaikuttaa kiinnostukseeni lapsityötä kohtaan. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten turvakodissa kohdataan traumataustainen lapsi, mitä ajatuksia lapsityö turvakodin työntekijöissä herättää ja miten nykyistä materiaalia käytetään. Pyrin vastaamaan opinnäytteessäni kysymykseen, miten tällä hetkellä traumataustainen lapsi kohdataan turvakodilla. Tähän kysymykseen peilaten perehdyn lasten traumaan ja turvakodissa tehtävään lasten väkivaltatyöhön.

2 TRAUMATAUSTAA

2.1 Lapset ja trauma

Kirjassa ”Yhteinen kieli” (Sarvela & Auvinen) kirjoitetaan, että trauma ei ole vain tapahtuma, joka tapahtui joskus menneisyydessä; se on myös jälki, jonka tämän tapahtuman kokemus on painanut henkilön mieleen, aivoihin ja kehoon. Tämä jälki ilmenee monin tavoin, kuten autonomisen hermoston yli- tai alivireytenä ja kognitiivisina häiriöinä (Sarvela 2020, 14) Jos kehoa ja mieltä ei tavoiteta yhtenä kokonaisuutena, emme kykene ymmärtämään syvällisesti traumaa – emmekä myöskään kykene parantamaan sitä (Levine & Frederick 2022, 14).

Monenlaiset vaikeudet, pettymykset, uhat ja haasteet kuuluvat ihmislapsen elämään. Traumakokemukset, jotka ylittävät lapsen kestokyvyn, eivät kuitenkaan kuulu lapsuuteen ja normatiiviseen kehitykseen, ja ne vaativat ponnisteluja tasapainon palauttamiseksi. Kun lapsen elämänpiirissä tapahtuu järkyttäviä asioita, käy usein niin, että aikuisen tuska vie tilan ja lapsen suru jää huomaamatta. Kuitenkin perhettä kohdannut murhe koskettaa jo sylilasta. Traumalla on lapselle aina yksilöllinen merkitys, joka on suhteessa juuri tämän lapsen kiintymyssuhdemalliin, ja oireilu on yksilöllistä ja monimuotoista. (Palu 2015, 217.) Trauman vaikutukset riippuvat itse tapahtuman lisäksi lapsen iästä, kehitysvaiheesta, kiintymyssuhdetyylistä sekä sosiaalisen tuen määrästä ja laadusta (Kauppi & Turunen 2025, 599). Sinkkonen (2012) kirjoittaa ”Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun” -kirjassaan, että menetykset ja traumaattiset kokemukset, joita ei voi tai saa käsitellä, koteloituvat mieleen ja haittaavat monin tavoin kehitystä. Ne ovat kuin mustia aukkoja, jotka imevät valon ja energian, jota tarvittaisiin muuhun käyttöön. (Sinkkonen 2012, 39.)

Kirjassa ”The Simple Guide to Child Trauma” (Thierry) kirjoitetaan yksinkertaisesti näin:

“Trauma is toxic stress. Toxic stress is created when the trauma is prolonged and where the child is powerless and can’t change the continually frightening experience. It can impact a child immediately in the short term and can cause impact in the long term unless there

is an appropriate response given to help the child recover. Children become traumatised in any environment where fear is a theme.”
(Thierry 2017, 14.)

Lapsuuden kehityksellinen vakava traumatisoituminen on monesti seurausta huoltavien aikuisten aiheuttamasta kaltoinkohtelusta. Kun vuorovaikutus vanhempien kanssa on pitkään arvaamatonta ja vahingoittavaa, lapsi ei voi erottaa traumaattisia tapahtumia toisistaan vaan on jatkuvan uhan aktiivimassa yli- tai alivireystilassa, josta rauhoittava aikuinen puuttuu. Erityisen vahingoittavaa perheen sisäisessä traumassa on se, että vanhemmat, joiden pitäisi olla lapsen turvan lähde, ovat kaikkein vahingollisimpia. (Suokas-Cunliffe 2015, 15.) Ahlström (2015) toteaa, että perheensisäinen traumatisoituminen on tuhoisaa kiintymyssuhteiden kehittymiselle. Perheensisäisen väkivallan edessä lapsella ei ole vaihtoehtoja. Toistuva kokemus aiheuttaa fysiologisia muutoksia, jotka estävät hermoyhteyksien kehittymistä, ja siitä johtuen lapsen empatiakyky ja kyky käyttää kieltä konfliktien ratkaisemisessa jäävät puutteellisiksi. Ahlström tuo esiin myös, että lapsen varhainen trauma ja jäsentymätön kiintymys aiheuttaa lapselle kykenemättömyyttä suojata itseään muissa vuorovaikutussuhteissa, ja täten hän altistuu helpommin myös perheen ulkopuolisille traumatisoiville tapahtumille. (Ahlström 2015, 184–185.)

Väkivallan uhrin käsikirjassa (2017) kerrotaan, että väkivallan näkeminen ja kuuleminen voivat olla lapselle yhtä vahingollista kuin suora fyysinen väkivalta. Väkivallan seuraaminen voi olla hyvinkin pelottavaa ja ahdistavaa, sillä se aiheuttaa pelkoa siitä, että joutuu itse väkivallan kohteeksi. Lapsi tai nuori voi joutua myös väkivallan välineeksi, jolloin huoltajat uhkailevat toisia hänen satuttamisellaan. Uhkaava ja kireä ilmapiiri sekä huoli perheenjäsenten turvallisuudesta aiheuttavat lapselle tai nuorelle jatkuvaa stressiä. (Arkio, Kreivi, Kontunen & Saukko 2017, 133.) Tilanteessa saattaa myös hämmentää se, että lapsen on välillä vaikea ymmärtää, kuka on vastuussa väkivallan käytöstä. Lapsi kun saattaa kuulla syytöksiä ja ristiriitaisia viestejä molemmilta huoltajiltaan.

Jos lapsi on nähnyt traumaattisen tapahtuman, hänellä voi olla voimakkaita aistimusmuistoja. Jos lapsi ei ole ollut itse läsnä tilanteessa, hän voi kuvitella, mitä tapahtui. Nämä kuvitelmat voivat tunkeutua mieleen toistuvasti aivan kuin lapsi

näkisi elokuvaa tapahtumasta. Hän voi myös mielessään kuulla toistuvasti saman, minkä kuuli itse tilanteessa. Valitettavasti lapset eivät useinkaan spontaanisti kerro aikuisille näistä mielikuvistaan. Aikuisten on auttaakseen siksi niitä kyseä. (Pojjula 2016, 46.) Lapsi ja nuori voi kuitenkin selviytyä vakavistakin tilanteista vanhempien, perheen ja muun läheisen sosiaalisen tukiverkoston oikeanlaisen tuen avulla (Kauppi & Turunen 2025, 599).

2.2 Trauman hoito

Trauman hoidossa on suhteellisen yleisesti käytössä kolmivaiheinen malli, joka alkaa vakauttamisesta ja etenee trauman käsittelyvaiheen kautta uudelleensuuntautumisasiheeseen (Suokas-Cunliffe 2015, 21). Traumojen hoitoon erikoistuneet ammattilaiset puhuvat niin sanotusta I- ja II-typin traumaista: I-typin traumassa on kyse yksittäisestä traumaattisesta tapahtumasta, johon yksilö on osallinen. Tällaisina voidaan ajatella vaikkapa onnettomuutta tai läheisen itsemurhaa. II-typin traumassa puolestaan yksilö kokee toistuvan traumatisoivan tekijän elämässään. II-typin trauman aiheuttajia ovat esimerkiksi perheväkivalta, insesti tai kiusaaminen. (Nurmi & Schulman 2013, 163.)

Turvakodin asukkailla on tämän jaottelun mukaan II-typin traumaa, koska heidän elämässään on ollut toistuvia traumatisoivia tekijöitä erilaisen perheväkivallan muodossa. Traumaattiset kokemukset ovat ihmisen psyykelle erityisiä kuormia, sillä stressihormonin avulla kokemukset tallentuvat muistiimme toisin kuin arjen tilanteet. Hoidossa on tärkeää rakentaa kielellinen kertomus tilanteesta, sillä muistot tallentuvat mielen sopukoihin visuaalisesti, hajuina, tunteina ja ääninä. (Nurmi & Schulman 2013, 164.)

Traumainformoitu työote tunnistaa haavoittavat elämäkokemukset, tunnustaa niiden laaja-alaiset ja pitkäaikaiset vaikutukset sekä pyrkii aktiivisesti ennaltaehkäisemään näiden kokemusten syntymistä ja ylisukupolvista siirtämistä (Matikka 2020, 67). Traumatietoinen työote tarkoittaa trauman ja sen vaikutusten ymmärtämistä. Turvakodeissa tehtävä työ lähisuhdeväkivallan kokijoiden kanssa on traumatietoisuuteen perustuvaa ja siinä tulee olla traumatietoinen työote (Nipuli & Svetloff 2024, 16).

Ikä, lapsen persoonallisuuden piirteet ja selviytymistyyli ovat keskeisiä tekijöitä lapsen reagoiessa traumaan. Myös trauman laatu vaikuttaa siihen, minkälaisia mielikuvia syntyy ja mitä rikkoutuu lapsen ulkoisessa ja sisäisessä maailmassa. Vanhempien mielentila ja kodin ilmapiiri vaikuttavat lapseen voimakkaasti. Niillä on ratkaiseva merkitys lapsen toipumiselle ja avunsaannille. Vanhempien oma traumatisoituminen tai lasta kohdannut trauma voivat heikentää vanhemmuutta. Trauman myötä lapsen maailmankuva voi romahtaa tai muuttua rajusti. Maailmasta tulee turvaton. Hyvän elämän palautuminen ja jatkuvuudesta huolehtiminen - tavallinen arki - on toipumisen kannalta tärkeää. Lapsen tulee saada rauhassa vahvistua, sillä vasta vahvistuttuaan lapsi alkaa jaksaa muistaa ja käsitellä kokemaansa – silloinkin pienissä osissa omaan tahtiin ja omassa järjestyksessään. (Nurmi & Schulman 2013, 164–165.)

Muutoksista, menetyksistä ja traumoista selviytymisen perusta on tosiasioiden tunteminen ja todellisuuden kohtaaminen kestokyvyn mukaan. Kriisitilanteessa lapset tarvitsevat aikuisten antamaa turvaa ja suojelua sekä keskustelussa syntyvää ymmärrystä, tapahtuneen tajuamista mielessä. Poijula kirjoittaa myös, että lapsille tulisi opettaa kriisivalmiutta ja että lasten on hyvä tietää esimerkiksi, että kriiseillä on alku, keskikohta ja loppu (Poijula 2016, 7.) Potentiaalisesti traumatisoivan tilanteen jälkeen on tärkeää, että lapsella on ympärillään turvallisia aikuisia ja heille sekä vanhemmille tarjotaan empaattista ja käytännöllistä tukea ja tietoa mahdollisista psyykkisistä seurauksista ja hyvästä toipumistaipumuksesta. Lapsen tulee myös voida puhua tapahtumasta omalla tavallaan niin paljon ja niin usein kuin asiat häntä vaivaavat. Eri menetelmät, kuten kirjoittaminen, piirtäminen, symbolikortit, roolileikki ja keholliset harjoitteet, auttavat lasta tai nuorta työstämään tapahtunutta. (Kauppi & Turunen 2025, 600.)

2.3 Traumaoireet lapsella

Lapsilla ja nuorilla psyykinen kehitys, mielen säätelykeinot ja kognitiivinen kehitys ovat vielä keskeneräisiä. He reagoivat traumaattisiin kokemuksiin kehitystasonsa mukaisesti. Lisäksi aiempaa traumakokemusta joutuu usein työstämään uuden ikävaiheen silmin ja uusi traumakokemus voi aktivoida aiemman trauman

uudelleen. Psykkinen trauma vaikuttaa kehittyvän keskushermoston rakenteisiin, kognitiiviseen ja emotionaaliseen kehitykseen, vireystilan säätelyyn ja käyttäytymiseen vaikuttaen läpi elämän. (Haravuori, Marttunen & Viheriälä 2025, 98.)

Palu (2015) kirjoittaa, että aivan pienet lapset reagoivat usein traumaan unen ja syömisen vaikeuksilla, kun taas taaperoilla voi esiintyä syvää taantumista. Tyypillisiä traumaoireita ovat painajaiset, mieleen tunkeutuvat mielikuvat ja uhan pakonomainen ajattelu. Lapsen on vaikea puhua traumaan liittyvistä asioista, vaikka ne esiintyisivät jatkuvasti hänen painajaisissaan ja leikeissään. Lapsi, jota uhkaa äärimmäinen tilanne – laiminlyönti, kehoon tunkeutuminen tai jokin vaara ympäristöstä – pyrkii pitämään itsensä turvassa, poissa siitä, mikä tapahtuu. Fyysisesti aivan pieni tai vähän isompikaan lapsi ei pääse pois, mutta psykologisesti hän pääsee. (Palu 2015, 218, 220.)

Selviytyäkseen traumakokemuksesta lapsi kehittää erilaisia suojamekanismeja. Tavallisia mekanismeja ovat esimerkiksi tapahtuneen kieltäminen, persoonallisuuden lohkoutuminen (dissosiaatio) ja traumasta puhumattomuus (Nurmi & Schulman 2013, 169). Dissosiaatio on tapa pitää ylivoimaiset tapahtumat, tunteet, aistimukset ja ajatukset minän ulkopuolella. Mikä tahansa emotionaalisesti ylivoimainen kokemus, jossa turvallinen aikuinen ei kykene suojelemaan tai tarjoamaan turvaa ja emotionaalista tukea kokemuksen jälkeen, voi johtaa lapsella dissosiaatioon. (Wieland 2018, 37.) Suora väkivalta (seksuaalinen hyväksikäyttö, fyysinen väkivalta) tai toiseen henkilöön (erityisesti perheenjäseneen) tai eläimeen kohdistuvan väkivallan näkeminen voi olla lapselle ylivoimaista. Dissosiaatioon viitataan usein ”trauman aiheuttamana”. Se on kuitenkin enemmän kuin vain sitä. Yksittäisen ylivoimaisen trauman tapahtuessa lapsi tai aikuinen reagoi normaalisti traumaperäisellä stressireaktiolla (PTSD). (Wieland 2018, 29.)

Wieland (2018) tuo myös esille, että lapset eivät itse yleensä kerro dissosiaatiooireista monestakin syystä. Lapsi, joka suurimman osan elämästään on kuullut ääniä päänsä sisällä ja kadottanut ajankulun tai kokenut tapahtumien katkonaisuutta, ei ehkä ymmärrä lainkaan, että tämä ei ole kaikkien ihmisten todellisuutta. Tunteiden ja sisäisten kokemusten jakamista ei ongelmaperheissä rohkaista, vaan usein siitä jopa rangaistaan. Dissosiaatio on pitänyt kivuliaat tunteet, aistimukset ja muistot poissa – miksi he haluaisivat niitä takaisin. (Wieland 2018, 35.)

Mitä nuorempi lapsi on, sitä riippuvaisempi lapsi on vanhempien reaktioista ja kiintymyssuhteen kautta välittyvästä suojasta ja tilanteen jäsenyyksestä. Mikäli vanhempi on lapselle uhka tai itse traumatisoitunut, voi lapselle kehittyä kaoottinen, turvaton kiintymyssuhde, ja uudet traumakokemukset dissosioituvat eli sulkeutuvat pois tietoisesta mielestä. (Kauppi & Turunen 2025, 599.)

Lapsena koettu trauma voi jättää masennuksen persoonallisuuden ytimeen. Mitä varhaisempi trauma on, sitä enemmän se jää pelkästään ruumiilliseksi kokemukseksi, ruumiin muistin alueelle. Jos lapsi ei pääse purkamaan kokemustaan kannatteleviksi sanoiksi, se muuttuu somaattiseksi oireiluksi. Lapset eroavat oireilutavoissaan. Jotkut oireilevat välittömästi – toiset vasta jonkin ajan kuluttua. Trauman työstäminen merkitsee siis ennen muuta tunteiden vastaanottoa, niiden säätelyä ja käsittelyä muotoon, jota lapsi kestää ajatella. (Nurmi & Schulman 2013, 165–168.) Kirjassa ”Häpeästä myötätuntoon” (Säisä-Winter) tuodaan esille, että ihmisen arvokas kohtelu on hyvän vuorovaikutuksen perusta. Huono kohtelu ja arvottomuuden tunteet sen sijaan saavat kokemaan itsen jollain tavalla puutteellisena, ei hyväksyttävänä, mikä voi johtaa vetäytymisenä ihmissuhteissa ja toivottomuuden tunteisiin. Kaltoinkohtelu ja yksilön perustarpeiden laiminlyönti uhkaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä toimintakykyä. (Säisä-Winter 2021, 155.) Monesti lapset reagoivat vasta sitten, kun vanhemmat alkavat selviytyä. Toisaalta vanhemmat saattavat tunnistaa lasten oireet vasta, kun ovat itse toipuneet riittävästi. (Poijula 2016, 47.)

Happo ja Marttila (2015) ovat opinnäytetyössään kartoittaneet lasten asemaa Tampereen turvakodilla sekä millaisia kehittämistarpeita lapsen asemaan liittyy. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Tampereen ensi- ja turvakotiyhdistyksen kanssa. Työ oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jota varten haastateltiin viittä turvakodin työntekijää. Tässä työssä nousi esille muun muassa se seikka, että lapsen asemaa pitäisi pyrkiä kehittämään jatkuvasti ja uusia kehitysideoita tulisi kokeilla käytännössä. Opinnäytetyössä todettiin myös, että lapsityötä pidettiin arvokkaana ja lasten näkökulmaa tuotiin arjessa esille, se vain usein tuntui jäävän aikuisten asioiden ja asioiden hoitamisen jalkoihin. (Happo & Marttila 2015.) Omassa opinnäytetyössäni peilaan myös tähän ja pohdin, onko asiaan tullut tämän muutaman vuoden aikana muutosta.

2.4 Ylisukupolvisuus

Ylisukupolvisella traumalla tarkoitetaan trauman siirtymistä yhdestä sukupolvesta seuraavaan. Erityisesti äidin reagoinnilla traumaattisissa tilanteissa on erityinen merkitys lapselle. (Ahlström 2015, 192–193.) Trauman siirtyminen sukupolvelta toiselle voi tapahtua eri reittiä, useimmiten se lienee monen tekijän summa. Kyseessä voi olla niin geneettinen, neurobiologinen, psykologinen kuin myös perhesysteeminen siirtymätapa. Kyllin hyvänä vanhempana toimiminen ja turvallisen kiintymyssuhteen luominen lapseen on traumatisoituneelle ja dissosiaatio-oireiselle vanhemmalle erittäin haastavaa. Vanhemman omilla käsittelemättömillä traumailla on merkittävä vaikutus hänen kykyynsä toimia turvallisena vanhempana ja hänen resursseihinsa luoda jäsentynyt kiintymyssuhde lapseensa. Tämä kyvyttömyys voi johtaa jäsentymättömään vuorovaikutukseen, ja tätä kautta trauma voi siirtyä yli sukupolvien. (Ahlström 2015, 184.)

Lapsuuden kokemuksista, opituista vuorovaikutusmalleista ja ihmissuhteisiin kohdistetuista odotuksista muodostuu psyykkisiä rakenteita, jotka suodattavat kokemuksia ja ohjaavat käyttäytymistä. Ei siis ole samantekevää, miten lapsiamme kohtelemme. Paitsi että heidän elämänsä on helpompaa hyvässä kuin huonossa hoidossa, heidän kokemansa hyvä hoiva kantaa seuraavillekin sukupolville. (Sinkkonen 2012, 41.) Linner Matikka & Hipp kirjoittavat kirjassaan ”Traumainformoitu työote” (2023), että tärkein työ, jonka vanhempi voi oman lapsen eteen tehdä, on katkaista haitalliset ylisukupolviset toimintamallit ja käyttäytyminen. Se ei ole helppoa eikä yksinkertaista, mutta se on parasta, mitä vanhempi voi lapselleen antaa. (Hipp 2023, 25.)

Vanhempien omat haitalliset lapsuudenaikaiset kokemukset, kuten väkivalta ja hoidon laiminlyönti, lisäävät riskiä väkivaltaisuuteen omaa lasta kohtaan. Niillä on yhteys myös vanhemman parisuhteessaan kokemaan lähisuuhdeväkivaltaan. (Nipuli & Svetloff 2024, 16.) Hoitamaton lapsuuden ja nuoruuden vakava psyykinen traumatisoituminen vaikuttaa toisaalta senhetkisen mielenterveyden lisäksi aikuisiän mielenterveyteen ja toimintakykyyn sekä herkistää myöhempien traumaattisten kokemusten vaikutuksille (Haravuori, Marttunen ja Viheriälä 2025, 95–96).

3 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Lähisuhdeväkivalta ja lapset

Lapset altistuvat lähisuhdeväkivallalle monin tavoin. He kuulevat toisen vanhemman uhkaavan toista, näkevät vanhempansa menettävän hallintansa tai käyttäytyvän röyhkeästi vihassaan. He näkevät vanhemman lyövän toista vanhempaa tai lyömisen aiheuttamia ruumiillisia vammoja. Lapset ovat vaarassa joutua myös itse uhreiksi. Väkivalta on vakava uhka lapsen emotionaaliselle, psyykkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille, varsinkin jos väkivalta on jatkuvaa. (Poijula 2016, 117.)

Turvallinen kiintymyssuhde edes toiseen vanhempaan suojaa lasta. Yhä enemmän on kiinnitetty huomiota kiintymyssuhteen merkitykseen ja siihen, miten se vaikuttaa ihmiseen läpi koko hänen elämänsä suhteessa hänen partneriinsa, lapsiinsa ja muihin ihmissuhteisiin (Ahlström 2015, 186). Kriisi vie kuitenkin vanhemman voimavaroja, eikä lapsi tällöin saa tarvitsemaansa tukea ja hoivaa omalta vanhemmalta. Tästäkin syystä lapsityö turvakodilla on äärimmäisen tärkeää. Vastavoima lapseen kohdistuvalle väkivallalle on turvallisen aikuisen läsnäolo ja lapsen myönteinen kohtaaminen. Sinkkonen (2012) tuo kirjassaan esille, että lapset tarvitsevat elämäänsä säännönmukaisuutta, ennakoitavuutta ja rutiineja. Rutiineilla ja ennakoitavuudella on turvallisuuden kannalta keskeinen merkitys. Rehellisyyteen ja ennakoitavuuteen kuuluu myös se, miten lasten tunteisiin suhtaudutaan ja miten ne otetaan vastaan. Tunteille pitää antaa nimiä, vieläpä ihan oikeita nimiä. (Sinkkonen 2012, 103–104.)

Lapsi voi joutua todistamaan vanhempien välistä väkivaltaa, lapsi voi olla itse väkivallan kohteena tai hän voi olla esimerkiksi sylissä vanhemmalla, johon väkivalta kohdistuu. Koettu väkivaltatilanne haavoittaa aina lapsen ja vanhemman välistä suhdetta ja aiheuttaa samankaltaista oireilua kuin itse väkivallan kohteeksi joutuminen. Läheisissä ihmissuhteissa tapahtuvat väkivallan teot ovat erityisen haavoittavia siksi, että niissä on lähtökohtaisesti lupa odottaa lämpöä, huolenpitoa ja välittämistä (Matikka 2020, 66). Lapset aistivat herkästi kodin uhkaavan ilmapiirin ja saattavat olla jatkuvasti huolissaan tai peloissaan. Väkivaltaan puut-

tumisen tai sen loppumisesta huolehtimisen ei tulisi koskaan olla lapsen vastuulla. Lapsi itse voi olla myös väkivallan väline, jolla vanhemmat uhkailevat toisiaan. Myös toisen vanhemman haukkuminen lapsen kuullen asettaa lapsen väkivallalle alttiiksi.

Lapsi on usein lojaali kummallekin vanhemmalle eikä siksi väkivallasta kertominen ole helppoa eikä oireilua heti huomaa. Tästä huolimatta lapsi voi oireilla monella tavalla esimerkiksi tulevaisuudessa. Jokainen lapsi on myös yksilö, joten myös siksi lapsen reagointi väkivaltaan voi vaihdella. Muista riippuvainen henkilö, kuten lapsi, ei voi yksin muuttaa olosuhteita, joissa elää. Muutos on hänen ympärillään olevien aikuisten käsissä. (Matikka 2020, 66.)

Väkivallalle altistuminen on vakava kehityksellinen riskitekijä, joten lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus täyttyy. Väkivallalle altistuneiden lasten kanssa on mahdollista tehdä tavoitteellista työtä. Lasten kokemukset ovat tavoitettavissa, kun työntekijä on niistä kiinnostunut. Lasta, joka joutuu selviytymään lähes mahdottomissa oloissa, ei auta pelkästään kuulluksi tuleminen vaan se, että joku myös toimii olosuhteiden muuttamiseksi. (Paavilainen & Pösö 2003, 244–257.)

Adverse Childhood Experiences (ACEs) eli haitalliset lapsuusajan kokemukset on käsite, joka on noussut esiin tutkittaessa kielteisten lapsuudessa koettujen kokemusten yhteyttä yksilön terveyteen (Linner Matikka 2023, 62). Parhailtaan on myös meneillä ACE-tutkimushanke Tampereen yliopistolla, jonka tieteellinen viitekehys rakentuu kolmen käsitteen ympärille: haitalliset lapsuudenkokemukset, elämänkaari ja lasten osallisuus. Hankkeen tärkein tavoite on turvata yhdenvertaiset tulevaisuuden mahdollisuudet lapsille, joilla on haitallisia lapsuudenkokemuksia. Tämä monitieteinen hanke toteutetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa, joihin kuuluu muun muassa ensi- ja turvakotien liitto. (ACElife n.d.) Hanke jakautuu viiteen työpakettiin, joita ovat:

- haitallisia lapsuuden kokemuksia ennustavat sosiaaliset tekijät ja näiden kokemusten seuraukset
- lastensuojelun vaikuttavuus, haitalliset lapsuudenkokemukset ja rikosprosessi
- vanhemmuuden tuki ja kolmannen sektorin työ lapsuuden haitallisten kokemusten ehkäisyssä

- vuorovaikutuksen, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden koordinointi (AClife tutkimus n.d.)

Mielityisen, Ellosen ja Fagerlundin uusi tutkimus (2024) valottaa fyysisen parisuhdeväkivallan ja vanhempien lapsiin kohdistaman fyysisen kaltoinkohtelun yhteyttä Suomessa. Tuoreessa tutkimuksessa havaittiin, että lähes puolet (47,3 %) lapsista, jotka olivat altistuneet fyysiselle parisuhdeväkivallalle kotona, olivat kokeneet myös fyysistä kaltoinkohtelua vanhempien taholta. Fyysinen parisuhdeväkivalta kolminkertaisti riskin lapsiin kohdistuvalle kaltoinkohtelulle, ja tämä yhteys säilyi tilastollisesti merkitsevänä myös sen jälkeen, kun muut tunnetut kaltoinkohtelun riskitekijät otettiin huomioon. Tutkimuksen johtopäätöksissä korostetaan, että fyysisen parisuhdeväkivallan ehkäisy on tärkeä keino ehkäistä ja vähentää lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua. Perheväkivallan eri muodot esiintyvät usein yhdessä, ja niiden varhainen tunnistaminen voi estää haitallisten kokemusten kertymistä lapsille. Tutkijat korostavat, että perheväkivallan eri muotojen ehkäisy ja hoito tulisi yhdistää, jotta voidaan paremmin ymmärtää niiden vaikutukset lapsiin ja perheisiin. He myös painottavat lasten näkökulman huomioimisen merkitystä, sillä luotettavin tieto väkivallasta saadaan suoraan lapsilta itseltään. Tutkimus korostaa, että perheväkivallan uhrien suojelemiseksi tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, joka ottaa huomioon sekä lasten että vanhempien riskitekijät. (ACElife n.d.). Kuten tutkimuksessa kirjoitetaan “from the perspective of a child, all forms of family violence should be taken seriously, as childhood is a highly vulnerable developmental stage for all kinds of adverse experiences “ (Mielityinen, Ellonen & Fagerlund 2024).

3.2 Turvakoti

Turvakotipalveluja koskeva laki määrittelee lähisuhdeväkivallan seuraavasti:

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan tässä laissa niitä tapahtumia, joissa henkilö on väkivaltainen nykyistä tai entistä kumppaniaan, lastaan tai puolisonsa lasta, vanhempaansa, muuta lähisukulaistaan tai muuta läheistään kohtaan. Väkivallalla tarkoitetaan tekoa, joka aiheuttaa tai voi aiheuttaa teon kohteelle ruumiillista, seksuaalista,

henkistä tai taloudellista haittaa tai kärsimystä, mukaan lukien tällaisilla teoilla uhkaaminen, pakottaminen tai mielivaltainen vapaudenriisto. (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelujen tuottajalle 1354/2015.)

Turvakotipalvelut ovat Suomessa olleet valtion rahoittamia erityispalveluja lähisuuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille vuodesta 2015 alkaen. Turvakotitoiminnan ohjaus, arviointi, kehittäminen ja valtakunnallinen yhteensovittaminen kuuluvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL). Turvakoteja on Suomessa vuoden 2024 alussa 29, joissa on yhteensä 230 perhepaikkaa. Perhepaikka tarkoittaa turvakodin yhtä asiakashuonetta tai -huoneistoa. (Nipuli & Svetloff 2024.)

Turvakoti on tarkoitettu lyhytaikaiseksi kriisinajan turvapaikaksi, kun kotiin jääminen väkivallan, uhkailun tai pelon ilmapiirin takia on mahdotonta tai jopa vaarallista. Se on kodinomainen paikka, jossa on henkilökuntaa paikalla vuorokauden ympäri ja jossa on henkilökuntaa auttamassa ja tukemassa kriisitilanteen ratkaisemiseksi. Turvakodit on tarkoitettu naisille ja miehille ja heidän kanssaan tuleville lapsille ja ensisijaista niissä on väkivaltaa kokeneen turvallisuus ja väkivallan loppuminen. Turvakodissa ollaan kriisitilanteen vaatiman ajan, joka kestää yleensä muutamasta päivästä muutamiin viikkoihin asti.

Väkivaltaa kokenut pääsee turvakodissa keskustelemaan kahdenkeskisesti väkivaltatyöhön erikoistuneen työntekijän kanssa niin sanotuissa omatyöntekijätaamisissa. Myös lapsia autetaan turvakodissa. Lapsityön lähtökohtana on väkivallan todistajina tai kohteina olleiden lasten edun turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Henkisen tuen ja avun lisäksi turvakodissa saa tarvittaessa apua käytännön asioiden, esimerkiksi asuntoasioiden tai lähestymiskiellon, järjestämiseen. Turvakodissa oleminen on asiakkaalle maksutonta. (Ensi- ja turvakotienliitto n.d.)

3.3 Turvakodissa tehtävä lapsityö

Turvakodeissa tehdään Lapsen Oikeuksien -sopimuksen mukaista väkivallan ja sen vaikutusten ehkäisytyötä ja työskennellään kriisissä olevan vanhemmuuden vahvistamiseksi. Turvakodissa lapsi saattaa myös ensi kertaa tavata aikuisen, joka pystyy kohtaamaan hänet kaikkine kokemuksineen myötätuntoisesti. Lapsi voi kohdata aikuisen, joka ymmärtää aggressiota ja väkivallan vaikutuksia ja pysyy siten palauttamaan lapselle omanarvontuntoa. Parhaimmillaan turvakodissa voidaan lyhyen ajan sisällä myös vahvistaa vanhemman ymmärrystä väkivallan vaikutuksista lapseen ja hänen kykyään myönteiseen, lasta tukevaan vanhemmuuteen. (Nipuli & Svetloff 2024, 13.) Trauman kohdannutta lasta on oleellista auttaa vahvistumaan ja palautumaan tavalliseen, hyvään arkeen. Tämä merkitsee koulunkäyntiä ja muita arkirutiineja (Nurmi & Schulman 2013, 164). Tähän kiinnitetään huomiota turvakodilla ja sinne tulleiden perheiden lasten varhaiskasvatus tai koulunkäynti mahdollistetaan nopeasti. Myös turvakodin keittiö ja muut yhteiset tilat tukevat arjen normaaleja rutiineja, vaikka se tietyllä tavalla laitos onkin.

Suojassa-menetelmä on turvakoteihin tuotu haastattelumenetelmä, jonka avulla on tarkoitus koota tietoa turvakodeissa oleviin lapsiin liittyvistä riski- ja turvatekijöistä. THL:n tavoitteena on vakiinnuttaa tämä menetelmä osaksi turvakodeissa lasten kanssa tehtävää työtä lapsen väkivaltakokemuksen kartoittamiseksi. (Nipuli & Svetloff 2024, 11.) Menetelmän käyttöönottoa on Suomessa pilotoitu Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Suojassa-hankkeen avulla vuosina 2019–2020. Suojassa (iRisk)-menetelmä on puolistrukturoitu menetelmä, jossa työntekijä pyrkii saamaan käsityksen lapsen lähisuhdeväkivaltaan liittyvistä kokemuksista keskustelemalla erikseen vanhemman ja 5–17-vuotiaan lapsen kanssa. Suojassa-haastattelu on kehitetty yli 5-vuotiaiden lasten kanssa työskentelyyn. Kerrontatilanteiden kontekstina on strukturoitu Suojassa-haastattelumenetelmä, joka osaltaan ohjaa vuorovaikutusta ja määrittelee tilaa lapsen ja haastattelijan väliselle puheelle. Kerronta on lapselle tärkeää, koska kertomuksen avulla kokemukset saavat merkityksen. Tärkeä on huomioida myös ne lapset, joilla ei ole kieltä käytössään. Kerronta tarjoaa lapselle välineen rakentaa kokemuksensa kielelliseen muotoon, mutta se mahdollistuu vain, jos sille on tilaa (Kemppainen, Simola & Koivula 2023.)

Turvakotityöhön suunnattujen kirjojen avulla voidaan käydä läpi turvakotiin tuloon ja väkivallan kokemuksiin liittyviä tilanteita sekä tunteita. Työskentelyssä lasten kanssa voidaan käyttää tukena erilaisia menetelmiä. Luovia menetelmiä ovat esimerkiksi erilaiset kortit, maalaus ja musiikki. Systemaattisempia menetelmiä ovat Turva10 ja Suojassa-haastattelu. (Koivula, Mäkelä & Svetloff 2022, 26.) Tässä opinnäytetyössä käytän työntekijöille suunnatussa kyselylomakkeessa näistä lapsityövälineistä lapsityöväline-nimitystä.

3.4 Lasten kohtaaminen turvakodissa

Kun lapsi tulee turvakotiin, hänelle kerrotaan missä ollaan. Asioista ei vaieta vaan kerrotaan niin totuudenmukaisesti kuin lapsen kehitys ja ikä antaa myöten. Lapselle ja vanhemmalle kerrotaan myös lapsityöstä heti turvakotijakson alussa.

Lähisuhdeväkivallalle altistuneen lapsen vanhemman on mahdollista auttaa omaa lastaan. Traumaattisista kokemuksistaan huolimatta lapsen vahva suhde rakastavaan, ei-väkivaltaiseen vanhempaan on tärkein myönteiseen kasvuun ja kehitykseen auttava tekijä. Vanhempi voi tukea ja arvostaa lastaan tunnistamalla lapsen vahvuudet. Vanhemman ajan antaminen lapselle on arvokasta, sillä välittävä vanhempi on tärkein aikuinen lapsensa elämässä. Lapselle on tärkeää opettaa, että oli elämä kuinka stressaavaa tahansa, lapsi on tärkein ja rakastettu. Lapsen resilienssiä tukee se, että vanhempi omistautuu lapselle. Vanhemman on tärkeää puhua lapsensa kanssa väkivallasta. Vanhemman on hyvä olla tietoinen, miten hänen omat kokemuksensa ovat vaikuttaneet häneen, ja päätettävä, mitä viestejä hän haluaa antaa lapselleen. Kuunteleminen ja lähisuhdeväkivallasta puhuminen on lapselle avuksi. Rauhallinen äänensävy lähettää lapselle viestin, että vanhempi on vastuussa ja pystyvä. Vanhemman tueksi tarvitaan muita aikuisia, niin ettei lapsi ole vanhemman ainoa tuki. (Poiijula 2016, 116–121.)

Masentuneet vanhemmat ovat enemmän negatiivisessa kuin positiivisessa vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa. Ahdistus vaikeuttaa vanhemman kykyä huomata lapsensa hätää, ja vanhempi vetäytyy suojellakseen itseään tunteelta olla suojaamaton. Vanhempi ei siedä lapsensa ahdistusta tai aggressiivisia tunteita.

(Ahlström 2015, 195.) Tästäkin syystä on hyvä, että vanhemmalla olisi tukenaan aikuisia, joiden kanssa käsitellä väkivaltakokemuksiaan. Vastaavasti vanhempi pystyy olemaan tukena lapselleen.

Pojjula (2016) kirjoittaa teoksessaan, että lapsi ei ole vain passiivinen kohde, vaan hän etsii aikuista, joka on ystävällinen ja kiinnostunut. Kriisiauttaminen pyrkii yksilön selviytymisstrategioiden parantamiseen, resilienssin vahvistamiseen, psyykkisen epätasapainon ja tulevien häiriöiden ehkäisemiseen sekä häiriön hoitamiseen. Mitä useampi ilmaisukanava lapsella on traumaattisten kokemusten työstämisessä ja jäsentämisessä, sitä varmemmin hän selviää. Kriisityöntekijältä edellytetään kykyä turvallisen suhteen luomiseen, lapsen normaalin kehityksen ja traumareaktioiden sekä kriisi-interventiomenetelmien tuntemista. Tapahtuman läpikäyminen keskustellen auttaa lapsia saamaan kokonaiskäsityksen asiasta ja helpottaa tapahtuman muistamista jälkeensä johdonmukaisena kokonaisuutena. Lapsille on hyvä tarjota lyhytkestoisia jäsenneilyjä keskustelujuja. (Pojjula 2016, 131, 148–157.)

Turvakotipalvelujen kansallisissa laatusuosituksissa (2025) korostetaan, että lapsi on aikuisen tavoin turvakodin asiakas, ja hänellä on oikeus käydä läpi väkivaltakokemuksiaan työntekijän kanssa. Lapsen kanssa työskentelyllä tarkoitetaan lapsen huomioimista kaikessa turvakodissa tehtävässä työssä. Lapselle tulee nimetä jakson ajaksi omatyöntekijä. Työskentelyn tavoitteena on lapsen fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden lisääminen ja lasten omien rakentavien selviytymiskeinojen tunnistaminen ja vahvistaminen. Työskentelyssä tulee huomioida lasten osallisuus ja voimavarat sekä mahdolliset erityistarpeet (esim. tulkki). Lapsen kanssa työskentelyn rinnalla tehdään vanhemmuustyötä turvakodilla olevan vanhemman kanssa. (Nipuli & Svetloff 2025, 27–28.)

Kohdatessa lasta on hyvä kuunnella millaisia termejä ja sanontoja lapset itse käyttävät kertoessaan kokemuksistaan. Vaikka useimmat lapset pystyvätkin kertomaan perheväkivallasta, joillekin lapsille se voi olla vaikeaa - erityisesti jos lapsi on traumatisoitunut. Trauma vaikuttaa niin lasten kuin aikuisten tapaan kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa. (Ensi- ja turvakotienliitto ry 2006, 70–71.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Aineiston hankinta

Opinnäytetyöni tarkoitus oli perehtyä, miten traumataustainen lapsi kohdataan turvakodilla ja miten se yleisestikin koetaan turvakodin työntekijöiden keskuudessa. Turvakodilla työskentely vaatii paljon eettistä pohdintaa, ja esimerkiksi lasten haastattelu tai edes havainnointi ei tunnu luontevalta tai oikealta. Pohjaan tietoni ja ajatukseni kirjoitettuun ja tutkittuun tietoon sekä kyselylomakkeeni vastauksiin. Syy, miksi turvakotiin tullaan, liittyy aina lähisuhdeväkivaltaan, joka voi olla psyykkistä, fyysistä, taloudellista, henkistä tai seksuaalista. Tai se voi olla myös kaikkea tätä. Lapsi, joka tällaisen keskellä on kasvanut tai vain hetkellisesti kokenut, on kokenut huoltajan lailla trauman ja on kriisin keskellä. Tällaisessa tilanteessa kohtaaminen vaatii maadoittavaa, rauhoittavaa ja läsnä olevaa kohtaamista, jossa luotettavuus ja eettisyys on vahvasti läsnä. Koen saavani tarpeeksi tietoa tutustumalla kirjallisuuteen, käytettävissä olevaan materiaaliin sekä tekemällä kyselylomakkeen työntekijöille. Teen myös itse työvuoroja turvakodille, joten sitäkin kautta olen siellä arjessa läsnä. Teen opinnäytetyöni yksin. Itsenäisen kirjoittamistyöskentely edellyttää oppijalta itseohjautuvuutta. Itseohjautuvuus puolestaan merkitsee oppijassa tapahtuvaa kokonaisvaltaista prosessia, jossa hän joko itsenäisesti tai muiden avulla ottaa vastuun omasta oppimisestaan. (Viskari 2009, 116.)

Osana opinnäytetyötäni teen Google Forms -kyselylomakkeen. Google Forms sopii pienimuotoisten kyselyiden tekoon. Jotta kyselyn tulokset ovat luotettavia, on lomakkeeseen vastaavia oltava useampi. Olen suunnitellut laittavani kyselylomakkeen 8–10 työntekijälle. Pyrin kysymään mahdollisimman paljon avoimia kysymyksiä, jotta en johdattelisi vastauksia ja että niihin olisi mahdollisimman helppo vastata laaja-alaisesti. Tällöin vastaukset ovat myös mahdollisimman todennukaisia. Toteutan kyselyn anonyymina. Noudatan salassapitovelvollisuutta koko prosessin ajan ja sen jälkeen ja käytän lomakkeen vastauksia vain opinnäytetyössä. Informoin osallistujia tiedotteella (liite 1).

Kyselylomakkeet kysymykset olivat:

1. Millaiseksi koet lapsen aseman turvakodilla verrattuna esimerkiksi aikuisiin, palvelujärjestelmään tai toisiin lapsiin?
2. Kuvaile mitkä ovat mielestäsi lapsityön suurimmat haasteet (esim. aika, tila, resurssit)?
3. Milloin lapsityö mielestäsi alkaa?
4. Mikä merkitys lapsityöllä mielestäsi on?
5. Miten lapsi/lapset kohdataan/ huomioidaan heidän tullessaan turvakodille?
6. Oletko käyttänyt työssäsi lapsityömateriaalia?
7. Kuvaile millaista materiaalia olet lapsityössä käyttänyt? Jos vastasit ei, kerro miksi et ole käyttänyt lapsityömateriaalia.
8. Millaisena koet tämänhetkisen lapsityömateriaalin?
9. Onko sinulla jotain toiveita tai kehitysehdotuksia lapsityötä ajatellen?

Saatuani vastaukset, analysoin ja teen annettujen vastausten perusteella päätelmiä, miten lapsityö turvakodissa koetaan ja miten sitä toteutetaan. Toivon vastausten antavan viitteitä siihen, millaiseksi tämänhetkinen lapsityömateriaali koetaan ja onko toiveita lapsityön menetelmien kehittämiseksi edelleen. Koen, että kyselylomakkeen tekeminen turvakodin työntekijöille antaa parhaimman kuvan siitä, miten lapsityö arjessa tällä hetkellä koetaan.

4.2 Tutkimusote ja -menetelmä

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että siinä pyritään tuottamaan rikasta ja yksityiskohtaista tietoa jostakin ilmiöstä. Tällaista tietoa pyritään hankkimaan ihmisiltä, jotka toimivat luonnollisissa ympäristöissään. (Juuti & Puusa 2020, 8.) Juuti & Puusa (2020) kirjoittavat myös, että laadullisen tutkimuksen keskeinen ominaispiirteenä on, että se perustuu ihmisten subjektiivisten kokemusten ja näkemysten tarkasteluun. Laadullinen lähestymistapa korostaa todellisuuden ja

siitä saatavan tiedon subjektiivista luonnetta. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään tyypillisesti tutkimaan ihmisten ajatuksia, tunteja, käsityksiä ja tulkintoja erilaisista asioista (Juuti & Puusa 2020, 35, 47).

4.3 Aineiston analysointi ja tutkimustulokset

Aineiston analyysin tavoitteena on kuvailla, tulkita ja ymmärtää tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä ja sen tarkoituksena on luoda aineistosta mielekäs kokonaisuus, jonka avulla on mahdollista tuottaa rikas ja perusteltu tulkinta sekä tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä (Puusa 2020, 84–86). Lähetin kyselylomakkeen kolmeen turvakotiin Tampereella ja sain kahden viikon aikana 9 vastausta. Luin kyselylomakkeen vastauksia moneen kertaan, jotta sain niistä käsityksen ja tutustuin niihin kunnolla. Vasta sitten pystyin tekemään vastauksista johtopäätöksiä. Teemoitin ja luokittelin aineiston vastauksia löytääkseni niistä säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia. Teemoittelu menetelmänä viittaa siihen, että aineiston analyysivaiheessa keskitytään tarkastelemaan niitä piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle (Juuti & Puusa 2020, 89). Vastauksista nousi esiin kolme teemaa, jotka esiintyivät usein. Nämä teemat olivat lapsen asema, aika ja turvallisuus.

Kyselylomakkeiden perusteella lasten aseman koettiin olevan alisteinen muihin palvelujärjestelmiin nähden eikä lapsen ääni näyttänyt tulevan palvelujärjestelmissä kuuluviin tarpeeksi hyvin. Tämä tulee vastauksista ilmi muun muassa siten, että lasta tullaan harvemmin tapaamaan esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden toimesta eikä verkostotapaamisilla aina edes puhuta lasten asioista. Myös kirjauksia tulee tehtyä lapsista harvemmin. Lapsen ääni ja asiat tuntuvat jäävät edelleen aikuisen äänen, tarpeiden ja hädän jalkoihin ja perheen asioiden hoito vie työntekijöiden aikaa. Vaikkakin jokaisesta vastauksesta tuli ilmi, että lapsityön merkitys koettiin hyvinkin suurena, valtavana ja keskeisenä kuulluksi tulemisen ja turvallisuuden tekijänä, sille ajan antaminen koettiin haasteeksi. Ajan rajallisuus tuli esille useammassa vastauksessa. Turvakotijaksot ovat ajoittain lyhyitä, jolloin luottamuksellista suhdetta ei aina pääse syntymään ja myös työvuorojen, kouluaikojen ja muiden työtehtävien sovittaminen vaatii järjestelyjä.

Turvallisuuden tunteen rakentaminen lapselle aloitetaan heti perheen tullessa turvakotiin ihan jo sillä, että lapsi kohdataan vakaana ja turvallisena aikuisena. Vastauksista kävi ilmi kohtaamisen, kuulluksi tulemisen ja arjen merkityksen tärkeys vaikkakin turvakotijakso olisi lyhyt. Koettiin, että lyhyelläkin hetkellä voi olla iso merkitys lapsen hyvinvoinnin ja toipumisen kannalta.

Tekemäni kyselylomakkeen jokaisesta vastauksesta tuli ilmi, että lapsityö koettiin aloitettavan sillä hetkellä, kun lapsi saapuu turvakotiin. Lapsityö aloitettiin olemalla kiinnostunut turvakotiin tuleen aikuisen lisäksi myös lapsesta, keskustelemalla myös hänelle ja olemalla myös fyysisesti hänen tasollaan sekä ottamalla katsekontakti lapseen. Tärkeää oli kertoa lapselle ikätasoisesti mikä turvakoti paikkana on, esitellä tilat ja sanoittaa myös se, että nyt aikuiset hoitavat heidän asioitaan yhdessä vanhemman kanssa. Näin toimien koettiin, että lapsi saa luvan olla lapsi ja häneltä otettiin vastuuta hartioilta pois. Vastauksissa tärkeäksi koettiin myös huoneen valmistelu lapsinäkökulma huomioiden, esimerkiksi viemällä huoneeseen pehmoleluja.

Lapsityön haasteiksi koettiin lapsen kerronnan haasteet sekä yhteisen kielen löytäminen. Tulkin kanssa tehtävät lapsityön tapaamiset ovat haasteellisia. Vaikkakin lapsityölle ajan sopiminen koettiin haastavaksi, vastauksista tuli esiin myös arjen merkityksen tärkeys. Kohtaamista ja kuulluksi tulemistä pystyy tekemään yhteisissä tiloissa. Yhteisissä tiloissa lasta kohtaan voi osoittaa kiinnostusta, olla itse turvallinen aikuinen, antaa myönteistä huomiota, mutta yhtä lailla rajata lasta turvallisesti. Tämä tapa mallintaa samalla lapsen vanhemmalle vanhemmuutta ja on osa turvakodilla tehtävää vanhemmuustyötä.

Lapsityömateriaalia on turvakodilla verrattain runsaasti ja niitä myös käytetään monipuolisesti työskentelyssä. Vastauksissa mainittiin erilaiset tunne- ja vahvuuskortit, haastattelumenetelmät sekä lapselle luodut omat turvakirjat luovien toimintojen, kuten piirtämisen, musiikin ja askartelun lisäksi. Tärkeäksi koettiin lapsen kuuntelu ja hänelle mieluinen tekeminen sen myötä. Vaikka lapsityö kuuluu kaikille turvakodin työntekijöille, koettiin tärkeänä myös se, että työntekijöiden vahvuudet otetaan huomioon ja että sitä voi tehdä isosti ne, joille se on luontevaa. Tämänhetkinen Suojassa-menetelmä sai vastauksissa kritiikkiä osakseen sen

kankeuden ja haastattelumaisuuden vuoksi. Sen koettiin vievän myös lapsiystävällisyyttä tapaamisista.

Vastauksissa tuli ilmi erilaisia kehitysideoita ja toiveita lapsityöhön. Tulevaisuudessa toivottiin erilaisia tapahtumia, joilla vahvistettaisiin lapsen ja vanhemman keskinäistä luottoa ja voimavaroja, myös erilaisia toiminnallisia menetelmiä ja koulutusta toivottiin lisää. Kiinnostavaa olisi lisäksi tietää varsinkin Pirkanmaan turvakotien lapsityön käytäntöjä, jotta voitaisiin taata mahdollisimman tasalaatuinen palvelu kaikille. Tilat lapsityöhön koettiin pääasiassa hyväksi, mutta esimerkiksi teini-ikäisille voisi olla enemmän materiaalia ja paikkoja esimerkiksi pelata.

5 POHDINTA

Lasten kanssa tehtävään työhön tarvitaan aikaa, paikka, kiinnostusta ja laajempaa ymmärrystä lapsityön merkityksestä tulevaisuuden kannalta. Myös tiivis yhteistyö turvakodissa olevan huoltajan kanssa on erittäin tärkeää, jotta molempipuolinen ymmärrys ja yhteinen polku tulevaisuudessa olisi tasaisempi. Tärkeää on myös lisätä huoltajan ymmärrystä lapsen oireiluun. Lapsen kohtaamisessa on tärkeää saada lapsi ymmärtämään, että hän on nyt turvassa, hänestä huolehditaan ja syliin pääsee aina. Puhumisen, turvallisuuden ja avoimuuden ilmapiiri on tärkeä, tunteille annetaan nimet eikä vaikeneminen auta unohtamaan tapahtunutta. Niin kuin Kauppi ja Turunen (2025) kirjassaan ”Lasten ja nuorten trauma psykologia” toi esille, että vakavistakin tilanteista voi selviytyä oikeanlaisen tuen avulla. Tämä tuo toivoa meille kaikille.

Lapsi täytyy nähdä ja kuulla, jotta voi tehdä muutoksia lapsen asemaan ja tilanteeseen, jossa hän elää. Lapsikin tarvitsee tukea selviytyäkseen perheväkivallan tai sen uhan vaikutuksista. Vanhemmuuden tukeminen on teko myös lapsen parhaaksi. Tämä voi myös usein auttaa vanhempaa näkemään lapsensa tarpeen tulla nähdyksi ja kuulluksi osana heidän kokemaansa traumaa. Väkivallasta puhuminen lapsen kanssa saattaa tuntua pahalta, se itkettää ja se haastaa, mutta se ei kuitenkaan vahingoita. Se kuitenkin vahingoittaa, jos ei lähisuhdeväkivaltaan puututa. Kuten Poijula (2016) kirjassaan ”Lapsi ja kriisi” kirjoitti, että lapset eivät useinkaan spontaanisti kerro aikuisille mielikuvistaan vaan rohkea kysyminen ja puheeksi ottaminen on aikuisen vastuulla.

Lapsen kohtaama trauma pitää kuulla ja kohdata. Lapsen kohtaama trauma tulee tehdä näkyväksi ja lapseen tulee uskoa. Lapsen pitää kohdata aikuinen, joka ottaa myös hänen kokemansa todesta ja jolle hän voi omalla tavallaan kertoa kokemansa. Lapsen kertoma voi tulla leikin, pelin tai muun hänelle ominaisen tavan kautta ja se on hänelle yhtä tärkeä hetki kuin aikuisen kohtaaminen. Olen monta kertaa nähnyt kuinka myös lapsi odottaa sitä, että pääsee aikuisen kanssa kahden. Lapsen kuuleminen tekee lapsen kokemukset näkyväksi ja samalla se myös parantaa lapsen omaa asemaa ja toipumista kokemastaan. Väkivalta kokemuk-

sena synnyttää lapsessa häpeän sekä vastuun tunteita, ihan niin kuin aikuisesakkin. Siksi olisi hyvä tukea lapsen ymmärrystä siitä, ettei hän ole tilanteesta mitenkään vastuussa eikä hänen myöskään tarvitse tilannetta yksin ratkaista.

Koska lapsen kerronnallisen toimijuuden tila rakentuu vuorovaikutuksessa, tilannekohtaisuuteen liittyy myös lapsen yksilöllisyyden huomioiminen, lapsen kielellisten resurssien tunnistaminen, vuorovaikutustilanteiden ainutlaatuisuus sekä haastattelijan inhimillisenä toimijana. On mahdollista, että strukturoitu haastattelumenetelmä ohjaa kohtaamaan lapset yhdenmukaisena ryhmänä, jolloin lasta kuullaan, mutta häntä ei kuulla yksilönä. Yksilöllinen kuuleminen vaatii lapsen ikä- ja kehitystason huomioimisen lisäksi lapsen kohtaamista ainutlaatuisena yksilönä (Kallinen & Pirskanen 2022). Suojassa - menetelmä on hyvinkin strukturoitu menetelmä, joka vaatii haastattelijalta inhimillisyyttä ja läsnäoloa ja myös taitoa esittää kysymykset lapsi huomioiden. Niin kuin kyselyssä tuli ilmi, se haastaa työntekijöitä kankeudellaan, mutta esimerkiksi leikin ohella tilanteesta voi tehdä joustavamman. Koska Suojassa-menetelmä on tullut osaksi turvakotien lapsityötä, siihen on hyvä pohtia keinoja, jolla saada tilanteesta mahdollisimman lapsiystävällinen, vuorovaikutteinen ja molemmin puolin inhimillinen hetki.

Turvakodilla tulee olla puitteet ilmaista tapahtunutta eri tavoin. Jos kieltä tai sanoja tapahtuneelle ei löydy, sen voi piirtää, leikkiä tai kirjoittaa. Mahdollisuuksia on monenlaisia ja se on huomioitu turvakodilla erilaisin materiaalein ja kortein. Kuitenkin lastenkin kanssa työskennellessä vakauttaminen ennen toimintaa on hyväksi, jotta keho on lepää ja rauhoitu -tilassa. Leikki- ja kouluikäisillä perusturvallisuuden säilyminen on tärkeää. Näin turvallisuuden kokemuksen palauttaminen on keskeistä. Turvallisuuden kokemukseen vaikuttavat muun muassa vanhemmista eroon joutuminen, mahdollinen lapsen oma osallisuus tapahtumiin sekä suhde mahdollisiin uhreihin. Traumaattinen tapahtuma koetaan omakohtaisesti mutta myös vanhempien ja läheisten kautta. Vanhemman oma selviytyminen ja kyky vanhemmuuteen vaikuttavat siten lapsen kokemukseen ja toipumiseen. (Haravuori, Marttunen & Viheriälä 2025, 99).

Toimivan arjen rakentaminen turvakodissa eri viranomaisten ja tahojen kesken on lapsellekin tärkeää. Tähän liittyy mielestäni toivon käsite. Linner Matikan ja

Hippin kirjassa ”Traumainformoitu työte” (2023) kirjoitetaan, että toivotietoisuuden lisääminen on perusteltua. Lapsuuden aikaiset epäsuotuisat kokemukset ovat menneisyydessä, ja uupumuksesta voi selvitä. Toivo on tulevaisuudessa, ja tulevaisuustietoisuuden lisääntymisen ansiosta toiveikas. Ymmärrys oman taustan nykyisestä taakasta lisännee myös itsemyötätuntoa ja oman nykyisen tilanteen uudelleenmäärittämistä. (Westerlunlund-Cook 2023, 95–96.)

Ruotsissa on vuonna 2021 voimaan tullut Barnfridsbrott (lapsirauharikos) -lainsäädäntö. Samanlaista lakia tavoitellaan myös Suomeen, ja eduskunnan enemmistö allekirjoitti sitä kannattaneen aloitteen marraskuussa 2024. Lailla säädettäisiin erillinen rikosnimike tilanteisiin, joissa tekijälle tai uhrille läheinen lapsi alistuu rikokselle näkemällä, kuulemalla tai läsnäololla tilanteessa. (ACElife n.d.). Tämä lakialoite on yhdistänyt kansanedustajia yli rajojen ja saanut eduskunnan enemmistön taakseen. Lapsen oikeudet tunnustetaan ja niitä pidetään tärkeänä, mikä on merkittävä parannus lapsen asemalle Suomessa.

Mitä lapset muistavat turvakotijaksostaan? Miten heitä on autettu ja tuettu? Mitä he ovat kokeneet ja saaneet turvakotijakson aikana? Nämä ovat kysymyksiä, jotka itseä kiinnostavat ja joihin olisi mielenkiintoista saada vastauksia. Tämän kaltainen tutkimus toisi myös työntekijöille omaan lapsityöhön lisäarvoa ja auttaisi mahdollisesti lisäämään lapsen ääntä verkostoissa. Johtopäätöksenä voitaisiin kuitenkin todeta, että ajan antaminen lapsityölle lisää lapsen äänen kuuluvuutta sekä työryhmälle että verkostoille. Turvallisuusnäkökulma on kaikessa läsnä ja se huomioidaan myös erilaisissa lapsityömateriaaleissa aina lapsen kohtaamiseen asti. Tämä tulee esille kyselyssä sekä useissa arjen hetkissä turvakodilla.

Turvakodit ovat olleet tiedotusvälineissä tällä hetkellä tiiviimmin ja useat yhteiskunnan säästötoimenpiteet heijastelevat myös turvakoteihin. Myös lähisuhdevälikalta on ajankohtainen aihe viimeaikaisten tutkimusten valossa. Koen tärkeäksi nostaa esille myös lapsityön, koska vain siten näkymättömästä tulee näkyvä. Lasten kanssa työskentelyyn tulee panostaa ihan yhtä lailla kuin aikuistenkin kanssa työskentelyyn. Vaikka aika on välillä vihollinen, siitä voi tehdä ystävän. Lyhytkin hetki lapsen kanssa voi kasvattaa lapsen luottamusta, toivoa ja turvallisuutta omaa tulevaisuuttaan ja toipumistaan kohtaan. Lapsen asema verkostoissa on usein alisteinen kaikelle muulle ja jo tämän tiedostaminen on yksi askel

sen eteen, että pitää itse lasten puolesta ääntä. Me aikuiset olemme heidän äänensä. Tämä opinnäytetyö kannatti tehdä, jotta tämän taas muistaa.

LÄHTEET

ACElife. Verkkosivu. Viitattu 6.5.2025.

[ACElife – Tutkimus haitallisten lapsuudenkokemusten seurauksista](#)

ACElife. Verkkosivu. Viitattu 6.5.2025

[ACElife – Tutkimus ACE-kokemusten piirteistä ja vaikutuksista elämään](#)

ACElife. Verkkosivu. Viitattu 14.4.2025.

[Tutkimus: Perheväkivallan muodot usein yhteydessä toisiinsa – fyysinen parisuhdeväkivalta lisää lapsiin kohdistuvan väkivallan riskiä :: ACElife](#)

Ahlström N. 2015. Kiintymyssuhteen merkitys trauman siirtymisessä yli sukupolvien. Teoksessa Suokas-Cunliffe (toim.) Häpeästä myötätuntoon. Näkökulmia vakavaan traumatisoitumiseen. Helsinki: Traumaterapiakeskus ry. 184–195.

Ahola, T. & Ahola, M. 2016. Väkivallasta turvallisuuteen. Helsinki: Bookwell oy.

Arkiö, M., & Kreivi, J., & Kontunen, R. & Saukko, M. 2017. Lapsi ja nuori rikoksen uhrina. Teoksessa Åberg, L-K (toim.). Rikoksen uhrin käsikirja. Juva: PS-kustannus.

Ensi- ja turvakotienliitto ry. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Helsinki: ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35.

Ensi- ja turvakotien liitto. n.d. Lisätietoja avun hakemisesta. Verkkosivu. Viitattu 14.11.2024.

[Lisätietoja avun hakemisesta - Nettiturvakoti](#)

Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Happo, K. & Marttila, S. 2015. Työntekijöiden näkemyksiä lapsen asemasta Tampereen turvakodilla. Sosionomi tutkinto-ohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Haravuori, H., Marttunen, M. & Viheriälä, L. 2025. Traumaattiset kokemukset. Teoksessa Kumpulainen, Aronen, Ebeling, Laukkanen, Marttunen, Puura, Soulander (toim). Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim. 95-99.

Hipp, T. 2023. Trauma ja traumatisoituminen. Teoksessa Linner Matikka, J. & Hipp, T. (toim.) Traumainformoitu työote. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juuti, P. & Puusa, A. (toim.). 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus Oy.

Kallinen, K & Pirskanen, H. 2022. Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu. E-kirja. Gaudeamus Oy.

Kauppi, A. & Turunen, T. 2025. Lasten ja nuorten traumapsykologia. Teoksessa Kumpulainen, Aronen, Ebeling, Laukkanen, Marttunen, Puura, Sourander (toim). Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim.

Kempainen, H. & Simola, T. & Koivula, T. 2023. Verkkosivu. Viitattu 12.3.2025. Lapsen lähisuhdeväkivaltakokemusten kerronnallinen toimijuus institutionaalisessa vuorovaikutuksessa. Artikkel. Sosiaalipoliittinen yhdistys. Janus. 146-159. <https://web-s-ebshost-com.libproxy.tuni.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=1f22efba-9996-4f45-9fa6-807a7a95255a%40redis>

Koivula, T., & Mäkelä, J. & Svetloff, M. (toim.). 2022. Lapset turvakodissa. Turvakotipalveluissa lasten kanssa tehtävän työn laatusuosituksen. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinninlaitos. Ohjaus 13/2022

Levine, A. & Frederick A. 2022. Kun tiikeri herää. Trauma ja toipuminen. Helsinki. TTK Traumaterapiakeskus Oy.

Linner Matikka, J. 2023. Lähisuhdeväkivalta hyvinvoinnin murtajana. Teoksessa Linner Matikka, J. & Hipp, T. (toim.) Traumainformoitu työote. Jyväskylä: PS-kustannus.

Matikka, J. 2020. Rakenteet pahoinvoinnin tuottajina ja haastajina. Teoksessa Sarvela, K. & Auvinen, E. (toim.) Yhteinen kieli. Traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen. Helsinki. Basam Books oy.

Mielityinen, L., Ellonen, N. & Fagerlund, M. 2024. Is Physical Intimate Partner Violence a Risk Factor for Physical Child Maltreatment in a Nationally Representative Sample of Finnish School Children? Journal of Interpersonal Violence. [Is Physical Intimate Partner Violence a Risk Factor for Physical Child Maltreatment in a Nationally Representative Sample of Finnish School Children?](#)

Nipuli, S. & Svetloff, M. & THL turvakotipalvelut. Turvakotipalvelujen kehittämissuunnitelma 2024–2027. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinninlaitos. Työpöytä 3/2024

Nipuli, s. & Svetloff, M. 2025. Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuosituksen. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinninlaitos. Ohjaus 3/2025.

Nurmi, P. & Schulman, M. 2013. Trauman synnyttämä viha. Teoksessa Nurmi, P. (toim.) Lapsen ja nuoren viha. Juva. Bookwell Oy. 163–169.

Oranen, M. 2001. Elämää varjossa -väkivallalle altistumisen vaikutuksista. Teoksessa Oranen, M. Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 30. Helsinki.

Palu S. 2015. Lapsen vakava traumatisoituminen ja dissosiaation esiintyminen lapsella. Teoksessa Suokas-Cunliffe (toim.) Häpeästä myötätuntoon. Näkökulmia vakavaan traumatisoitumiseen. Traumaterapiakeskus ry. Helsinki: Kopio Niini. 217–220.

Paavilainen, E. & Pösö, T. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Helsinki: WSOY.

- Pojjula, S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. E-kirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Sarvela, K. 2020. Mikä on trauma? Teoksessa Sarvela, K. & Auvinen, E. (toim.) Yhteinen kieli. Traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen. Helsinki: Basam Books oy.
- Sinkkonen, J. 2012. Mitä lapsi tarvitsee hyvää kasvuun. Helsinki: WSOY.
- Suokas-Cunliffe, A. (toim.). 2015. Häpeästä myötätuntoon. Näkökulmia vakavaan traumatisoitumiseen. Traumaterapiakeskus ry. Helsinki. Kopio Niini Oy.
- Säisä-Winter, P. 2021. Toivossa on hyvä elää. Toiveikkuus tavaksi ja taidoksi. Viro. Basam Books.
- Thierry, B. 2017. The Simply Guide to child trauma. Lontoo. Jessica Kingsley publisher.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/reader.action?docID=4653289&ppg=1>
- Viskari, S. 2009. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet. Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Tampere: Juvenes Print.
- Westerlund-Cook, S. 2023. Lapsuusajan haitallisten ja suojaavien kokemusten sekä toivon merkitys systeemisessä ja suhdeperustaisessa työtöteessä. Teoksessa Linner Matikka, J. & Hipp, T. (toim.) Traumainformoitu työtöte. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Wieland, S. 2018. Dissosiaatio lapsilla ja nuorilla. Mitä se on, miten se ilmenee ja miten voimme ymmärtää sitä. Teoksessa Wieland, S. (toim.). Dissosiaatio lapsilla ja nuorilla. Teoria ja käytäntö. Traumaterapiakeskus. Helsinki: Joon oy. 29–37.

LIITTEET

Liite 1. Tiedote

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä traumataustaisen lapsen kohtaamisesta turvako-dilla. Tarkoitukseni on selvittää, miten traumataustainen lapsi kohdataan ja millaisia lapsityömateriaaleja työskentelyssä käytetään.

Haluan toteuttaa tutkimukseni Google Forms -kyselylomakkeen muodossa, johon vastaaminen vie maksimissaan 30 minuuttia. Vastaukset tulevat minulle anonyymina ja ne hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Aineistoa käytetään vain opinnäytetyössä.

Kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

Kyselylomakkeeseen vastaaminen on täysin vapaaehtoista.

Jos teillä tulee mieleen mitään kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä!

Ystävällisin terveisin

Sonja Paloneva (ent. Laine)

sonja.laine@tuni.fi

Tampereen ammattikorkeakoulu

Sosionomikoulutus

Liite 2. Haastattelukysymykset

1. Millaiseksi koet lapsen aseman turvakodilla verrattuna esimerkiksi aikuisiin, palvelujärjestelmään tai toisiin lapsiin?
2. Kuvaile mitkä ovat mielestäsi lapsityön suurimmat haasteet (esim. aika, tila, resurssit)?
3. Milloin lapsityö mielestäsi alkaa?
4. Mikä merkitys lapsityöllä mielestäsi on?
5. Miten lapsi/lapset kohdataan/ huomioidaan heidän tullessaan turvakodille?
6. Oletko käyttänyt työssäsi lapsityömateriaalia?
7. Kuvaile millaista materiaalia olet lapsityössä käyttänyt? Jos vastasit ei, kerro miksi et ole käyttänyt lapsityömateriaalia.
8. Millaisena koet tämänhetkisen lapsityömateriaalin?
9. Onko sinulla jotain toiveita tai kehitysehdotuksia lapsityötä ajatellen?

